

Ковальчук Василь
(Чернівці)

ВИХОВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КУЛЬТУРИ ПРАЦІ В УЧШВ ПТНЗ

Нові економічні умови в період переходу до ринкової економіки висувають нові вимоги до професійного навчання і виховання молодого покоління. Досвід економічно

розвинутих країн переконує в тому, що в умовах ринкових структур і відносин у центр педагогічних зусиль все більше зміщуються завдання трудового виховання молоді. Система трудової підготовки є фундаментом для формування свідомого ставлення до практичного впровадження знань на практиці, усвідомленого вибору професії, виховання культури праці.

Однією з провідних цілей професійної школи в новій соціально-економічній ситуації стає створення науково-педагогічних, методичних, матеріально-технічних умов для високого рівня професійної підготовки молодого покоління: готовності жити і працювати в сучасному динамічному і відкритому суспільстві. Сучасному працівникові необхідний такий рівень загальноосвітньої і професійної підготовки, який дозволив би йому швидко освоювати нову техніку, ефективно її використовувати і вдосконалювати.

Однак сьогодні ще часто можна наштовхнутися на недосконалість господарського механізму, відсталу організацію умов праці, інші недоліки в галузі культури, продуктивності праці.

Тут варто зауважити, що розвиток професійної освіти, як соціального інституту зумовлений багатьма чинниками та умовами функціонування суспільства, серед яких одним з найважливіших є її взаємозв'язок з культурою. Адже саме культура фокусує систему ціннісних уявлень, які становлять основу особистісних орієнтирів суб'єкта, регулюють його діяльність, переводять людину в якісно інший спосіб буття - більш осмислений та упорядкований. Тому одним з основних принципів освітньої діяльності можна вважати принцип культуровідповідності імперативно проголошений ще А.Дістервегом: "Навчай культуровідповідно!" Це означає відшвицність навчання і виховання вимогам середовища і часу, формування особистості в контексті сучасної передової культури і науки, орієнтацію освіти на культурні цінності, опанування та збереження кращих світових, зокрема національних досягнень людства, прийняття соціокультурних норм суб'єктами навчально-виховного процесу, їх подальший розвиток.

Висока культура праці є системоутворюючим, інтеграційно-комунікативним компонентом всієї системи виховання і освіти в інформатизованому суспільстві. Без цього ні про яку стабільність не може бути мови. Бо саме культура праці, як найвище втілення індивідуального і суспільного досвіду, організації і гармонізації життєвих відносин людей у базисній сфері їх життєдіяльності дозволяє своєчасно, в цивілізованих формах передбачити, запобігти і вирішити колізії, що виникають тут.

Виховання культури праці учня в професійно-технічному навчальному закладі є одним з головних завдань і умов становлення особистості майбутнього робітника. Це питання повинно розглядатися як наслідок єдності розумового, морального, трудового, естетичного, фізичного виховання, як один із результатів комплексного підходу до навчання і виховання.

Високий рівень освіченості, загальної культури, вихованості гхбтника має прямий зв'язок з його прагненням до творчого, естетичного змісту своєї майбутньої праці. Озброєння учнів естетичними критеріями праці, активне використання їх в оціночній діяльності і робить працю інтелектуально і емоційно насиченою, сприяє формуванню і розвитку естетичних здібностей, виробленню навичок і потреб вносити елементи краси у власну працю. При такому підході по новому постає роль вчителя.

Як відомо провідна роль у навчанні і вихованні учнів ГГОіЗ належить майстрові виробничого навчання. Саме він поєднує в собі функції викладача, вихователя і наставника, вирішує основні завдання підготовки робітників, формує в своїх вихованців моральну, психологічну і практичну готовність до праці, любов до обраної професії. Майстер виробничого навчання не тільки діє своїм вихованням на знання та навички з обраної професії. Він впливає на них особистою поведінкою, способом життя, своїми моральними якостями. Його інтелект, культуру поведінки, професійну майстерність і громадську активність учні сіриймають, як своєрідний еталон. Від його творчої діяльності залежить успіх у вихованні та навчанні молодого покоління.

Як підкреслював П.П.Клонський, трудове навчання повинно допомогти виявити активність, самскліяність, рухливість учня, перетворити думку в діло: "Дитина є активна істота, яка нудиться від ледарства, нерухомості та пасивного споглядання. Завдання вчителя - допомогти знайти матеріал для самостійних занять" [1, с.78]. Такий матеріал учневі дає трудова школа, він допомагає дитині здобувати знання, як елементи культури праці, на основі самостійної, активної праці.

Учитель - це один свого роду "інститут", через який проходить майже кожна дитина. Тому на сьогоднішній день гостро постає питання освітнього цензу учительства в ПТНЗ. Зокрема це стосується майстрів виробничого навчання серед яких дуже малий відсоток мають вищу педагогічну освіту. А в нових соціально-економічних умовах зростають вимоги до рівня культури й організації педагогічної праці майстра виробничого навчання, дотримання ним гуманістичних принципів і норм професійної етики педагога, підвищення тшретичного рівня, професійної кваліфікації і педагогічної майстерності [2, с.4].

Підготовка молодого покоління до участі в праці, формування морального ставлення до праці можуть здійснюватися лише в ході загального процесу морального виховання. В.О.Сухомлинський вважав, що "Праця лише тоді стає виховуючою силою, коли юна збагачує інтелектуальне життя, наповнює багатогранним змістом розумові, творчі інтереси, одухотворяє моральну цілісність і звеличує естетичну красу ахбиетості і колективу" [3, с.301].

З цього можна зробити висновок, що трудове виховання ітшростаючого покоління починається з прищеплення моральних уявлень про цінності життя, розвивається і закріплюється у формах власної праці. Таке розуміння видатним педагогом проблеми трудового виховання відкриває можливості нинішніх пошуків і дискусій з питань культури праці учнів ПТНЗ.

У системі професійної підготовки учнівської молоді визначальною ланкою є навчально-виховний процес у навчальному закладі, оскільки тут починається свідомо трудова діяльність підлітка, навчальна праця, суспільно-продуктивна праця, технічна і наукова творчість. При його правильній організації* у учнів формується науковий світогляд, почуття суспільного обов'язку, активізується пізнавальна діяльність, виховується культура праці.

Можливості для розвитку оХ)бистості закладені в змісті і характері праці, її результатах. Порівняння компонентів виробничого процесу в різних галузях народного господарства та навчально-трудова діяльність учнів свідчить про принципову схожість структурних схем. В обох процесах є предмети і засоби праці, технологія, організація, які в кінцевому підсумку завдяки трудовим функціям особистості забезпечують продукт праці.

Оволодіння прийомами роботи з конкретними знаряддями праці ставлять перед учнями конкретні вимоги, спонукають до набуття нових знань, умінь та навичок як елементів культури праці, до розвитку здібностей і відповідних творчих якостей особистості.

Виховання культури праці - це насамперед засвоєння знань, які переходили б у гнучкі уміння, раціональні способи, щоб навчальний результат уроку поєднувався з розвитком пізнавальних здібностей учнів; це гуманізація взаємовідносин у колективі; застосування трудової роботи, поопераційні контрольні оцінки уміння як обов'язкова умова повноцінності навчання. Адже будь-який контроль тісно пов'язаний із оцінкою, оскільки в процесі контролю над виконанням трудового завдання не тільки визначається ступінь правильності дій і результатів, а й висловлюються оцінні судження щодо якості роботи.

Таким чином, щоб ефективно виховувати елементи культури праці учнів ПТНЗ, майстер повинен опанувати на творчому рівні нові методики, досягти взаємозв'язку навчального, розвиваючого й мотиваційного компонентів навчальної діяльності, утверджувати гуманні відносини в групі, активно використовувати форми співробітництва з учнями. Для цього в процесі підготовки до уроків виробничого навчання потрібно не лише орієнтуватися на його зміст, але й водночас продумувати, ж це зробити з найбільшою користю для розвитку творчої особистості учня, позитивного ставлення його до навчання і вміння вчитися. Це створює найкращі передумови для розвитку пізнавальних інтересів і потреб, виховує елементи культури праці.

Список літератури

1. Блонський П.П. Трудовая школа. М., 1919. - ч. 2. с.78.
2. Ничкало Н.Г. Педагогічна книга майстра виробничого навчання К., "Вища школа", 1994. с.4.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5 - ти т. т.4-К: Рад. школа, 1976.-с.640.

SUMMARY

Education of the pupil's work culture in the professional - technical school is om of tierna^
worker's personality formation.

This question we mist consider to be the unity's commence ofthe mental, moral, aesthetical, physical education, to be the results of the complex approach to the education and training